

Mario Essert, Tihomir Žilić i Darko Žubrinić

Tesline dvije autobiografije

Sažetak. Postoje dvije autobiografije Nikole Tesle: *My Inventions* i *The Strange Life of Nikola Tesla*. U članku se razmatraju neke razlike među tim biografijama. Čini se da je druga knjiga ona koja odgovara Teslinom izvorniku, a ne prva. Ovaj članak predstavlja poziv na dublji studij pitanja autentičnosti Teslinih dviju autobiografija.

Ključne riječi. Nikola Tesla, dvije autobiografije, razlike među njima

Uvod

Svrha ovog članka je usporediti sljedeće dvije autobiografije Nikole Tesle:

- *My Inventions* (Moji pronalasci), objavljene 1919. u časopisu *Electrical Experimenter* (EE), gdje je glavni urednik bio Hugo Gernsback;
- *The Strange Life of Nikola Tesla* (Neobičan život Nikole Tesle), koju je priredio John Roland Hans Penner 1995., Kolmogorov – Smirnov Publishing.

Čini se da su neke od Teslinih rečenica koje se pojavljuju u *The Strange Life of Nikola Tesla* ispuštene u *My Inventions*. I obratno, neke od rečenica su naknadno dodane u *My Inventions*, koje Tesla izvorno nije napisao. Čini nam se da je knjiga *The Strange Life of Nikola Tesla* ona koja odgovara Teslinom izvorniku, a ne *My Inventions*.

U petom poglavlju knjige *The Strange Life of Nikola Tesla*, riječi “after a short visit to my friends in Watford, England” su maknute u *My Inventions*. Poznato je da je Tesla doista posjetio Englesku 1892. godine i tamo održao predavanje u Royal Society u Londonu pod naslovom “Experiments with alternate current of high potential and high frequency”.

Nevjerojatno je da je vrijednost od 100.000.000 volti (sto milijuna volti), koja se pojavljuje u petom poglavlju knjiga *The Strange Life of Nikola Tesla* (vidi u sljedećem

odjeljku), smanjena u *My Inventions* na 1.000.000 volti, tj. sto puta! Oko sedam rečenica ispod toga je Hugo Gernsback Teslin izraz “over 100,000,000 volts” promijenio u samo “4,000,000 volts”.

Postavlja se pitanje jesu li neke Tesline rečenice bile uklonjene u odnosu na nesačuvani Teslin izvornik (koji je rezultirao s *My Inventions*), ili su bile naknadno uključene, što je rezultiralo sa *The Strange Life of Nikola Tesla*. Čini se da je slučaj bio ovo prvo. Zašto bi inače Tesla spominjao da je posjetio svoje prijatelje u engleskom gradu Watford 1892.? Zašto bi netko dodao informaciju o Teslinoj posjeti Waterfordu (gradu u blizini Londona) u Teslin izvorni tekst? Čini nam se da je ta informacija već bila sadržana u izvornom Teslinom tekstu.

Treba ovdje primijetiti da je izdavačka kuća Kolmogorov – Smirnom, koja je tiskala knjigu *The Strange Life of Nikola Tesla*, imenovana prema dvojici istaknutih ruskih matematičara, te da u statistici postoji pojam “Kolmogorov-Smirnov test”. Priređivač te knjige H. R. Penner živi u Kanadi, ako je još živ.¹

U kratkom uvodnom tekstu u knjigu *The Strange Life of Nikola Tesla* navodi se da je R. H. Penner pretipkao malu i vrlo istrošenu knjižicu koju je nabavio u antikvarijatu za \$2.50. Na toj knjižici je navedeno ime originalnog nabavljača koji se zovao Arthua Daine (?), s naznačenim datumom 29 travnja 1978. Knjižica se čini puno starijom, tiskana na 40 stranica. Nija imala oznake copyrighta. Penner navodi da ta knjižica nije više dostupna u tiskanom obliku, te da ju je pretipkao od riječi do riječi točno prema izvornoj numeraciji stranica. Nije poznat izdavač izvorne knjižice.

Nekoliko primjera

Sada navedimo nekoliko karakterističnih dijelova iz knjige *The Strange Life of Nikola Tesla*, s podcrtanim riječima kojih nema (ili se sadržaj bitno razlikuje) u *My Inventions*.

Chapter 2, **My First Efforts At Invention**, str. 9

My friend, the Hon. Chauncey M. Dupew, tells of an Englishman on whom he sprung one of his original anecdotes and who listened with a puzzled expression, but a year later, laughed out loud. I will frankly confess it took me longer than that to appreciate Johnson's joke. Now, my well-being is simply the result of a careful and measured mode of living and perhaps the most astonishing thing is that three times in my youth I was rendered by illness a hopeless

¹ Pokušali smo g. Pennera kontaktirati na njegov e-mail J.Penner@GENIE.GEIS.com (koji je naveden u uvodu knjige), ali bez uspjeha.

physical wreck and given up by physicians. MORE than this, through ignorance and lightheartedness, I got into all sorts of difficulties, dangers and scrapes from which I extricated myself as by enchantment. I was almost drowned, entombed, lost and frozen. I had hair-breadth escapes from mad dogs, hogs, and other wild animals. I passed through dreadful diseases and met with all kinds of odd mishaps and that I am whole and hearty today seems like a miracle. But as I recall these incidents to my mind I feel convinced that my preservation was not altogether accidental, but was indeed the work of divine power. An inventor's endeavour is essentially life saving. Whether he harnesses forces, improves devices, or provides new comforts and conveniences, he is adding to the safety of our existence. He is also better qualified than the average individual to protect himself in peril, for he is observant and resourceful. If I had no other evidence that I was, in a measure, possessed of such qualities, I would find it in these personal experiences. The reader will be able to judge for himself if I mention one or two instances.

Chapter 5, **The Magnifying Transmitter**, p. 26

Upon regaining my health, I began to formulate plans for the resumption of work in America. Up to that time I never realised that I possessed any particular gift of discovery, but Lord Rayleigh, whom I always considered as an ideal man of science, had said so and if that was the case, I felt that I should concentrate on some big idea.

At this time, as at many other times in the past, my thoughts turned towards my Mother's teaching. The gift of mental power comes from God, Divine Being, and if we concentrate our minds on that truth, we become in tune with this great power. My Mother had taught me to seek all truth in the Bible; therefore I devoted the next few months to the study of this work.

One day, as I was roaming the mountains, I sought shelter from an approaching storm. The sky became overhung with heavy clouds, but somehow the rain was delayed until, all of a sudden, there was a lightening flash and a few moments after, a deluge. This observation set me thinking.

p. 27

It seemed a hopeless undertaking, but I made up my mind to try it and immediately on my return to the United States in the summer of 1892, after a short visit to my friends in Watford, England; work was begun which was to me all the more attractive, because a means of the same kind was necessary for the successful transmission of energy without wires.

At this time I made a further careful study of the Bible, and discovered

the key in Revelation. The first gratifying result was obtained in the spring of the succeeding year, when I reaching a tension of about 100,000,000 volts — one hundred million volts — with my conical coil, which I figured was the voltage of a flash of lightening. Steady progress was made until the destruction of my laboratory by fire, in 1895, as may be judged from an article by T.C. Martin which appeared in the April number of the Century Magazine. This calamity set me back in many ways and most of that year had to be devoted to planning and reconstruction. However, as soon as circumstances permitted, I returned to the task.

Although I knew that higher electric-motive forces were attainable with apparatus of larger dimensions, I had an instinctive perception that the object could be accomplished by the proper design of a comparatively small and compact transformer. In carrying on tests with a secondary in the form of flat spiral, as illustrated in my patents, the absence of streamers surprised me, and it was not long before I discovered that this was due to the position of the turns and their mutual action. Profiting from this observation, I resorted to the use of a high tension conductor with turns of considerable diameter, sufficiently separated to keep down the distributed capacity, while at the same time preventing undue accumulation of the charge at any point. The application of this principle enabled me to produce pressures of over 100,000,000 volts, which was about the limit obtainable without risk of accident. A photograph of my transmitter built in my laboratory at Houston Street, was published in the Electrical Review of November, 1898.

Chapter 6, **The Art of Telautomatics**, p. 35

I have expressed myself in this regard fourteen years ago, when a combination of a few leading governments, a sort of Holy alliance, was advocated by the late Andrew Carnegie, who may be fairly considered as the father of this idea, having given to it more publicity and impetus than anybody else prior to the efforts of the President. While it can not be denied that such aspects might be of material advantage to some less fortunate peoples, it can not attain the chief objective sought. Peace can only come as a natural consequence of universal enlightenment and merging of races, and we are still far from this blissful realisation, because few indeed, will admit the reality — that God made man in His image — in which case all earth men are alike. There is in fact but one race, of many colours. Christ is but one person, yet he is of all people, so why do some people think themselves better than some other people?

Svjedočanstvo Maria Esserta

Na koncu svog mandata predstojnika „Zavoda za robotiku i automatizaciju proizvodnih sustava“, pozvao sam članove Zavoda na zajednički izlet u Smiljan, rodno mjesto Nikole Tesle. Bilo je to u svibnju 2018. godine. Jednodnevni izlet uključivao je posjet rodnoj kući hrvatskoga političara i književnika Ante Starčevića (1861.-1895.) u Velikom Žitniku, posjet muzeju Like grada Gospića i posjet Memorijalnom centru „Nikola Tesla“ u Smiljanu. Prvo smo posjetili ‘rodnu kuću’ Nikole Tesle ispred koje se nalazi kameno obilježje sa smjerokazima i udaljenostima u kilometrima zračne linije prema mjestima i gradovima u kojima je Nikola Tesla živio i radio. U prizemlju kuće, slikom i zvukom prikazan je životni put i genijalnost velikog izumitelja, a povijesna događanja koja prate njegov život utkani su u lentu vremena. Tu nam je voditeljica muzeja rekla kako Nikola Tesla, unatoč tomu što mu je otac bio pravoslavni svećenik (prota), nije bio religiozan. Istina je, rekla je, da je on imao nekakve vizije koje je pripisivao onostranosti, ali to nije bila vjera. Prilično me iznenadila ta izjava, jer o Teslinoj religioznosti nisam nikad razmišljao, a proučavao sam njegova otkrića još kao student na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu (1973.-1977.).

Ta me misao snažno zaokupila dok smo u potkrovlju iste kuće gledali replike Teslinih izuma, a još više u ispitnoj stanici s eksperimentom visokofrekventnih struja. Ta ispitna stanica, izgrađena nedaleko od rodne kuće, replika je Teslinog laboratorija iz Colorado Springsa gdje je Tesla boravio 1899-1900. i istraživao bežični prijenos informacije i energije na daljinu, npr. bez vodiča je u to doba upalio 200 žarulja udaljenih 40 milja. Pitao sam se, koje su to ‘onostrane vizije’ koje su dovele do otkrića, a koja su i danas temelj mnogobrojnih tehnologija (radio prijemnik, televizija, mobitel), tehnologija kojima je Tesla zauvijek promijenio svijet? No, pravo me pitanje i to potpuno ‘slučajno’ obuzelo tek za vrijeme gledanja filma o Tesli. Nakon demonstracija u ispitnoj stanici voditeljica nas je dovela u konferencijsku dvoranu, koja služi i kao kino-dvorana. Tu nam je prikazan dokumentarac o Teslinom životu. Bilo je ugodno sjesti u fotelje nakon višesatnog hodanja, a to je i planirani završetak obilaska Centra.

Dokumentarac je snimila Hrvatska radio televizija (HTV 2) 2007. godine prema autobiografiji „*Moji pronalasci*“. Glas za film dao je glumac Rade Šerbedžija. Taj film koji traje 45:44min, počinje s autentičnim tonskim zapisom gradonačelnika New Yorka, gospodina Fiorello la Guardia-e s izvješćem o Teslinom preminuću: „U četvrtak navečer u našem gradu New Yorku, čovjek u dobi od 87 godina, preminuo je u svojoj skromnoj hotelskoj sobi. Njegovo ime je Nikola Tesla. Umro je u siromaštvu, a bio je jedan od najkorisnijih i najuspješnijih ljudi koji su ikad živjeli...“. Film se nastavlja čitanjem rečenica iz Tesline autobiografije. I onda, neočekivano, čujem odlomak (iz 2. poglavlja *Mojih pronalazaka*) koji me duboko pogađa: „Preživio sam strašne bolesti i sreo se sa svim vrstama strašnih nezgoda, a još uvijek sam ostao hrabar i čitav, što je

čudo. Ali, kad se sjetim, svih tih događaja, uvjeren sam da se nisam spasio slučajno.“ Bilo je to na 4:54min od početka filma. Kako to, pitao sam se, znanstvenik, koji nije religiozan, može biti ‘uvjeren da se nije spasio slučajno’? Ta rečenica mi je jednostavno izgledala nezavršenom.

Jedva sam navečer dočekaao trenutak mira da se upustim u istraživanje izvorâ. Za to sam imao i dobro pripravljenju literaturu, jer sam članove Zavoda darovao jednim CD-om na kojem je bilo puno sadržaja vezanih uz naš izlet, od hrvatske povijesti i Starčevića do literature o Tesli koju sam sabrao s interneta. Do potvrde svoje teze došao sam vrlo brzo. U knjizi „The Strange Life of Nikola Tesla“ ta je rečenica doista imala nastavak: „But as I recall these incidents to my mind I feel convinced that my preservation was not altogether accidental, but was indeed the work of divine power.“

Istodobno i neovisno od mene, moj kolega i prijatelj, doc. dr. sc. Tihomir Žilić, također je uočio razliku dviju autobiografija: jedna „Moji izumi“ nije spominjala Teslino čitanje Biblijske knjige Otkrivenja, dok je druga – „The strange life of Nikola Tesla“, imala sve dodatne odlomke. Usporedbom oba izvora uvidjeli smo da se odlomci u kojima se spominje Biblija, Bog ili bilo što vezano uz religioznost u toj knjizi ne spominju u ‘službenoj’ inačici autobiografije, u ‘My inventions’. Je li prva knjiga nastala dodavanjem spornih odlomaka ili je ‘službena’ verzija cenzurirana?

Kolega Žilić dao si je truda proučavati i originalne tekstove iz uglednog časopisa „Electrical Experimenter“ iz 1919. godine, po kojima je i nastala ‘službena’ verzija „My inventions“. U njima se nisu nalazili sporni odlomci, ali pod neobičnim okolnostima. Umjesto njih stajali su naslovi koje su urednici časopisa dodali, a koji nisu Teslini. To još uvijek nije bio dokaz jesu li odlomci recenzirani ili su u drugoj knjizi dodani. Međutim, kolega Žilić našao je dio rečenice kojeg također nema u ‘službenoj’ verziji: „It seemed a hopeless undertaking, but I made up my mind to try it and immediately on my return to the United States in the summer of 1892, after a short visit to my friends in Watford, England; work was begun which was to me all the more attractive, because a means of the same kind was necessary for the successful transmission of energy without wires.“

Je li moguće da je neki ‘vjerski fanatik’, koji je želio načiniti Teslu ‘religioznim’ imao motiva i znanja napisati takvu rečenicu. Ili su moderatori časopisa i službene verzije autobiografije s dubokim uvjerenjem prosvjetiteljske brige da se čitatelji ne inficiraju „opijumom za narod“ izbacili sve odlomke, a usput i ovaj koji razrješuje tu zagonetku? Tesla je doista 1892. godine bio u Engleskoj, a noviji interview-i s Teslom govore tomu u prilog i njegovoj religioznosti: Tesla je bio vjernik, redovito se molio i čitao Bibliju, svetu Božju riječ. Štoviše, Biblija je po Teslinom ispovijesti bila rješenje (key) najvećeg otkrića modernoga doba (At this time I made a further careful study of the Bible, and discovered the key in Revelation.).

Zaključak

Ivan Meštrović, znameniti hrvatski kipar, o Teslinoj je duhovnosti i idealizmu zapisao sljedeće riječi (vidi [Meštrović]):

Njegov ideal i svi njegovi naponi bili su usmjereni na to, da koristi napretku čovječanstva. Iza toga je skrenuo u mistiku i pripovjedaio mi, kako se još od mladosti prije spavanja, klečeći na golim koljenima, molio Bogu. Kad sam ga upitao, kakve molitve moli, odgovorio mi je:

- One, koje sam u djetinjstvu molio. Ali, da, tako sam se molio sve do svoje pedesete godine. Od toga se doba molim drugačije, nu to je svejedno, suština je ista, i ja se molim Bogu svakoga dana.

Kao što vidimo, Teslina duhovnost stoji čvrsto na kršćanskim temeljima, a to je našlo vidljivog odraza i u njegovoj autobiografiji. Iz tog razloga, zajedno s ostalim primjerima navedenim u članku, zaključujemo da autentičnu Teslinu autobiografiju predstavlja knjiga *The Strange Life of Nikola Tesla*, a ne *My Inventions*. Čitatelje pozivljemo da sami usporede dvije navedene Tesline autobiografije putem izvora dostupnih na Internetu.

Upućujemo također i na knjigu [Filipi, str. 137-144], gdje je moguće naći još neke dodatne usporedbe dviju Teslinih autobiografija, u odjeljku *Krivotvorine u "Mojim pronalascima"*.

Literatura

- [1] Nikola Tesla: *My Inventions*, <https://archive.org/details/TeslaArticlesElectricalExperimenter/page/n45> (posjećeno travnja 2022.)
- [2] Mario Filipi: *Nikola Tesla ispod paučine*, 2. prošireno izdanje, Samobor 2006. (treće izdanje je u pripremi)
- [3] Ivan Meštrović: *Uspomene na političke ljude i događaje*, Buenos Aires, 1961., Knjižnica Hrvatske revije. (str. 191-193); ili Matica hrvatska, Zagreb 1969. (str. 169-170)
- [4] Darko Žubrinić: Školovanje Nikole Tesle u Hrvatskoj i njegov učitelj Martin Sekulić, www.croatian-history.net/etf/tesla_sekulic.html (posjećeno travnja 2022.)
- [5] Mario Essert, Tihomir Žilić, Darko Žubrinić: Differences between two Tesla's autobiographies, www.croatianhistory.net/etf/teslas.html (posjećeno travnja 2022.)

Mario Essert, Tihomir Žilić i Darko Žubrinić

Two Tesla's autobiographies

Summary. There exist two autobiographies of Nikola Tesla: *My Inventions*, and *The Strange Life of Nikola Tesla*. In this article we discuss some of the differences between them. It seems to us that the second book is the one corresponding to Tesla's original text, and not the first one. This article is an invitation for a deeper study of the question of authenticity of the two Tesla's autobiographies.

Keywords. Nikola Tesla, two autobiographies, differences between them, Hugo Gernsback, John Roland Hans Penner